

Datum
2019-11-21

m.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: karl-lilja@regeringskansliet.se

Betänkandet Sverige miljöövervakning – dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning (SOU 2019:22)

Diarienummer M2019/01011/S

Svenskt Vatten arbetar för friskt dricksvatten, rena sjöar och hav.

Sammanfattning

Utredningens kartläggning av svensk miljöövervakning är bra gjord.

Svenskt Vatten stödjer utredningens förslag om en genomtänkt reform för att utveckla miljöövervakningen i Sverige utan att ändra de grundläggande reglerna för verksamhetsutövarnas ansvar. Det behövs också en samlad strategi för att tillgodose havs- och vattenförvaltningens krav, vilket utredningen föreslår.

Regeringen bör snarast utreda vilken finansiering som behövs för att Sverige ska kunna följa EU:s ramdirektiv för vatten (vattenförvaltningen). Utförandet av direktivets krav på miljöövervakning bör integreras i den som utförs för att följa upp riksdagens miljömål för yt- och grundvatten. Detta är särskilt angeläget eftersom regeringen beslutat att vattenförvaltningens mål preciserar riksdagens miljömål för vatten.

Det behövs en bättre styrning för det ändamålet. Den föreslagna definitionen av vad som är miljöövervakning bör kompletteras med ett krav om att övervakning som utförs ska ha ett syfte. Lydelsen bör inledas ”Miljöövervakning är att för ett angivet syfte ta fram och samla in miljödata...”. Syftet bör formuleras så tydligt att styrningen och övervakningen av riksdagens miljömål för vatten även tillgodoser vattenförvaltningens behov av styrning och övervakning.

Svenskt Vatten stödjer utredningens förslag om att förbättra dataflödena och datavärdarnas arbete. Övervakningsdata som tas fram genom s.k. samordnad recipientkontroll och är användbar för vattenförvaltningen bör komma till bättre nytta än idag.

Vi vill poängtera att frivilligt tillkommen samordnad recipientkontroll inte kan tillgodose statliga myndigheters behov av övervakningsdata. Behoven av övervakning av vatten enligt EU:s regler är omfattande. Vägledning om samordnad recipientkontroll är välkommen men löser inte behoven av mer övervakning. VA-verksamheter får inte finansiera statliga myndigheters övervakning och databehov.

Svenskt Vatten är tveksam till förslaget om att nu inrätta ett råd för miljöövervakning vid Naturvårdsverket. Om så sker måste uppdragets omfattning och rådets roll förtydligas avsevärt jämfört med nuvarande skrivning. Vi stödjer tanken om att ökad samordning behövs. Ett råd kan bidra till det, men det saknas finansiering, finansieringssystem och förutsättningar för styrning för att rådet ska kunna ha en verksam roll och skapa nytta. Det är otydligt om rådet är till för regeringen som en egen myndighet eller är till för Naturvårdsverket. De föreslagna uppgifterna och antalet ledamöter bör begränsas.

Statens engagemang i EU-arbetet med direktiven för vatten måste öka. Konsekvenserna av EU:s direktiv måste utredas avsevärt bättre och i förväg.

Regeringen bör ge HaV i uppdrag att samordna sig med Naturvårdsverket och justera sin vägledning så att denna följer lagstiftningens regler om recipientkontroll, som ingår i den egenkontroll som Naturvårdsverket tillsynsvägleder om.

Övervakningen av vatten anser vi måste anpassas till pågående klimatförändringar.

Bakgrund

En utredning har sett över Sveriges miljöövervakning och Miljödepartementet har skickat betänkande på remiss. Den har kartlagt miljöövervakningen liksom användning och styrning av statliga budgetmedel och miljöövervakningens organisation. I första hand vill departementet ha synpunkter på förslaget om att inrätta ett miljöövervakningsråd vid Naturvårdsverket.

Sverige saknar en sådan miljöövervakning som vattenförvaltningen (EU:s ramdirektiv för vatten) förutsätter ska finnas. Det påverkar VA-verksamheter negativt. De behöver data om hur sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten mår för att kunna följa miljökvalitetsnormer och få tillstånd för avloppsreningsverk och vattenuttag samt bedöma behov av åtgärder mot förorenande dagvatten.

Avgränsning och utveckling av vårt remissvar

Vi avgränsar vårt svar till sådan övervakning som rör vattenförvaltningen och VA-verksamheters konkreta lokala behov och finansieringen av den övervakningen. Svenskt Vatten anser att utredningens kartläggning och beskrivning av svensk miljöövervakning är väl gjord men vattenförvaltningens övervakning är den svagaste punkten i svensk miljöövervakning. Vi utvecklar och förklarar vår sammanfattning ovan i bifogad bilaga.

Svenskt Vatten

Johan Persson
Ordförande

Pär Dalhielm
VD

BILAGA

Styr och effektivisera miljöövervakningen

Det behövs en genomtänkt reform för att utveckla miljöövervakningen i Sverige utan att ändra de grundläggande reglerna för verksamhetsutövarnas ansvar, skriver utredningen om statens ansvar.¹ Utredningen konstaterar att det saknas en samlad strategi för att tillgodose havs- och vattenförvaltningens krav². Detta håller Svenskt Vatten med om.

Utredningen ifrågasätter ändå förhållandevis lite av den övervakning som staten utför idag och hur denna utförs. Samtidigt saknar sådana EU-krav på övervakning en lösning som behövs för lagefterlevnad och operativt konkret miljöarbete hos bl.a. VA-verksamheter och kommuner. Där är luckorna och bristerna stora.

Utredningen föreslår en definition av begreppet miljöövervakning. Utanför definitionen framhålls att när miljöövervakning genomförs måste den ha en tydlig koppling till ett syfte och vem som har behov av data. Det håller Svenskt Vatten med om är värt att betona, men vi anser att definitionen som sådan bör kräva att det ska finnas ett syfte. Definitionen bör inledas med det här understrykta tillägget och lyda ”Miljöövervakning är att för ett angivet syfte ta fram och samla in miljödata....”.

Om utföraren av övervakningen får formulera syftet med denna utifrån ett allmänt hållet uppdrag riskerar styrning, samordning och effektivitet att tappas bort eller försvagas. För att ge utförarna av statens miljöövervakning incitament att effektivisera övervakningen skulle syftet med t.ex. statens övervakning av söt- och kustvatten kunna uttryckas så att den ska tillgodose även vattenförvaltningens krav. Som följd av hur regeringen har preciserat alla miljö kvalitetsmålen för vatten bör övervakning av dessa mål integrera vattenförvaltningens krav på övervakning.³

Svenskt Vatten anser att:

- definitionen av miljöövervakning bör inledas med ett krav om ett syfte
- Regeringen snarast bör utreda och dimensionera behoven utifrån de formella kraven på vattenförvaltningens miljöövervakning och effektivisera och samordna denna med den övervakning som följer upp riksdagens miljömål för grund- och ytvatten.

Staten måste ta ansvar för finansiering, kostnader och utförande

Utredningen är tydlig med att Sverige inte klarar av att följa EU:s krav på övervakning enligt ramdirektivet för vatten (vattenförvaltningen), trots många inblandade aktörer⁴. Brister som finns avser övervakning av miljögifter, metaller, prioriterade kemiska ämnen, biologiska data⁵ samt grundvatten⁶ liksom datakvalitet⁷.

¹ Avsnitt 18.5

² Avsnitt 5.16

³ <http://sverigesmiljomal.se/miljomalen/levande-sjoar-och-vattendrag/preciseringar-av-levande-sjoar-och-vattendrag/>

⁴ Avsnitt 5.16

⁵ Avsnitt 5.6.2

⁶ Avsnitt 5.7.4

⁷ Avsnitt 5.11

Utredningen framför att det inte går att utforma miljöövervakningsprogram eller revidera befintliga program för vattenförvaltningens behov innan statusklassificering, typindelning och gruppering av vattenförekomster har genomförts.⁸ Detta anser Svenskt Vatten är ett tveksamt påstående.

Sveriges vattenförvaltning har under många år haft finansiella, rättsliga, kvalitativa och organisatoriska brister. Under dessa förhållanden har svenska myndigheter haft i uppdrag att klassificera status, typindela och gruppera. Svenskt Vatten förstår om resultatet från arbetet kan behöva ses över och det är mycket välkommet att regeringen på senare tid har börjat vidta sådana åtgärder. Men det som är gjort och fastställt gäller. Staten kan inte på grund av historiska brister fortsätta skjuta ansvar och finansiering av en kostsam miljöövervakning ännu längre framför sig. EU:s ramdirektiv för vatten har finansiella konsekvenser och EU-direktivet återverkar på hela samhället, som i alla delar är beroende av vatten. Direktivet fordrar en miljöövervakning av vatten med viss omfattning och kvalitet.

Statens har ett mycket stort finansieringsansvar

Svenskt Vatten bedömer att det årliga beloppet som behövs för att finansiera vattenförvaltningens miljöövervakning är stort.

Enligt en gjord skattning i utredningen behövs det 91 miljoner kronor i årligt resurstillskott för att kunna övervaka enbart grundvatten. Idag avsätts 11 miljoner kronor⁹ för det ändamålet. Tyvärr har inte utredningen försökt att beräkna vilket belopp som all övervakning enligt vattenförvaltningen skulle förutsätta. Detta torde ligga i intervallet mellan 106 miljoner kronor för behövda övervakning av grundvatten och pågående regional referensövervakning, och den första beräkningen på 550 miljoner kronor i betänkandet Prissatt vatten¹⁰. Mot bakgrund av det behövda resurstillskottet för att kunna övervaka enbart 3 000 grundvattenförekomster är det troligt att kostnaderna för att dessutom övervaka 24 000 ytvattenförekomster kan uppgå till några hundra miljoner kronor.

Utredningen föreslår inga åtgärder som har förutsättningar att rätta till obalanserna och bristerna. Vägledning om samordnad recipientkontroll behövs men mer sådan kontroll eller mer vägledning om den erbjuder ingen lösning.

Höga kostnader

Statens totala kostnader för att övervaka all miljö i Sverige uppgår till 771 miljoner kronor per år. Summan inkluderar 27 miljoner kronor för regional miljöövervakning varav 15 miljoner avser yt- grund och kustvatten. Det senare beloppet finansierar övervakning av helt opåverkade s.k. referenssjöar men inte övervakning av sådana yt- och grundvatten som kommuner, VA-verksamheter påverkar tillsammans med andra och behöver övervakningsdata om för beslutsfattande. De regionala anslagen har varit oförändrade under tio år¹¹. En VA-verksamhet har inget ansvar för att övervaka föroreningar som andra släpper ut uppströms en vattentäkt eller recipient, men sådana data kan få betydelse för hur VA-verksamheten behöver investera eller hur dess tillåtlighet ska bedömas.

⁸ Avsnitt 5.16

⁹ Avsnitt 18.3.5

¹⁰ SOU 2010:17, sidan 115

¹¹ Avsnitt 4.8.3

Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter ökar kostnaderna

EU:s ramdirektiv reglerar inte vilka ämnen som ska föreskrivas som nationella SFÄ (särskilda förorenande ämnen) för bedömning av ekologisk status. Sådana meddelar Havs- och vattenmyndigheten föreskrifter om och 32 st SFÄ är reglerade enligt HVMFS 2013:19. För varje nytt SFÄ ökar kostnaderna för övervakning trots att det saknas finansiering, organisation och effektiva sätt att klara av vattenförvaltningens reglerade basövervakning. Vissa organiska ämnen som reglerats som SFÄ är mycket dyra att övervaka, en enda analys av ett enda organiskt ämne i en enda vattenförekomst kan kosta 10 000 kronor.

Kommuner och verksamhetsutövare gör mer än staten

Av de medel som totalt användes i Sverige år 2012 för övervakning av yt- och grundvatten enligt vattenförvaltningens krav svarade staten för bara en liten del. Industrier tillsammans med kommuner, VA-verksamheter och andra kommunala verksamheter bidrog frivilligt med störst belopp¹². Enligt utredningen uppgår beloppet till ca 59 miljoner kronor per år och enligt vattenmyndigheterna till 69 miljoner. Vattenkraft och areella näringar och andra diffusa källor utgör de vanligaste orsakerna till att miljö kvalitetsnormerna inte uppfylls, men som framgår av utredningen deltar de inte i den frivilliga samordnade recipientkontrollen. Det saknas dessutom vattenvårdsförbund för en majoritet av landets påverkade vattenförekomster¹³.

Svenskt Vatten bedömer att det inte är sannolikt att sådana förbund kan ta ett 3–5 gånger större ansvar för genomförande och finansiering i syfte att täcka upp vattenförvaltningens alla kvarvarande behov av övervakning. Om staten förlitar sig på vattenvårdsförbunden blir kostnadsansvaret snedfördelat och den finansiella och geografiska täckningen undermålig.

Regeringen och staten har inte prioriterat vattendirektiven

Ramdirektivet trädde i kraft för ca 20 år sedan. Regeringen och statliga myndigheter har haft 1,5 år på sig att påverka EU-kommissionens pågående översyn av ramdirektivet för vatten, men har valt att låta bli. Regeringen har således inte prioriterat att vilja ändra på direktivets ambitionsnivå för övervakning.

Svenskt Vatten anser att:

- staten måste finansiera och bättre organisera all resterande miljöövervakning inom vattenförvaltningen,
- kostnaderna för denna är så höga och behoven så geografiskt spridda att verksamhetsutövare och kommuner inte kan förväntas kunna tillgodose övervakningens databehov.
- Regeringens engagemang i EU-arbetet med direktiven för vatten måste öka.
- konsekvenserna för övervakningen av EU:s ramdirektiv för vatten måste utredas avsevärt bättre.

VA-verksamheter och andra kan inte kompensera för statens ansvar

Svenskt Vatten är enig med utredningen om att det är bara recipientkontrollen (RK) som utgör en lagstadgad skyldighet för verksamhetsutövare att bedriva medan medverkan i vattenvårdsförbundens samordnade recipientkontroll (SRK) inte gör det. De båda begreppen ska inte blandas samman. De måste hållas isär.

¹² Avsnitten 5.1.2 och 12.1

¹³ Avsnitt 11.2.1

Ingen trollstav som räddar staten

Genom vattenvårdsförbundens SRK övervakas många källors gemensamma påverkan på vattenmiljön, t.ex. ett reningsverks, en hamns, en industris och en tätorts. Provtagningar genom SRK fångar även in påverkan från källor som inte deltar i ett vattenvårdsförbunds SRK, t.ex. från atmosfäriskt nedfall, areella näringar och andra diffusa källor.

Utredaren bedömer att bl.a. lagstyrd RK och vissa delar av vattenförvaltningen utgör miljöövervakning enligt den föreslagna definitionen eller har inslag av sådan övervakning. Den bedömningen är missledande och visar hur viktigt det är att övervakningen alltid måste knytas till dess syfte. Omfattningen på och utformningen av RK har nämligen ett annat syfte än att beskriva tillståndet i miljön. Utredningen ger exempel på detta.¹⁴Svenskt Vatten vill tillägga att skillnaderna kan avse mer än det exemplifierade.

Det är ett problem att RK eller data för andra ändamål används för statusbedömning i brist på rätt slags data. Halterna av ett ämne i närheten av ett utsläpp i en vattenförekomst är normalt högre än i förekomsten som helhet. Eftersom RK-data speglar den enskilda verksamhetens påverkan på vattenmiljön för att kunna upptäcka åtgärdsbehov i verksamheten är dessa data sällan representativa för hela vattenförekomstens vattenkvalitet. Om kemisk eller ekologisk status bedöms vara sämre än den är på grund av att sådana data används för ett annat syfte medför det att beslut med krav på investeringar, åtgärder, statlig och enskild finansiering, samhällsplanering eller om förbud riskerar att fattas på fel grund.

Miljöbalken går inte att tillämpa på vattenvårdsförbunden som utför SRK. Förbunden är inte verksamhetsutövare i miljöbalkens mening. En enskild verksamhetsutövare som är medlem i ett förbund kan inte föreläggas eller tvingas genom tillståndsvillkor att ändra vad det självständiga förbundet ansvarar för beträffande kontrollens innehåll och upplägg.

Därför måste statens miljöövervakning tillgodose vattenförvaltningens krav och behov. Det förutsätter att staten antingen utökar budgetramen eller effektiviserar sin övervakning inom given budgetram. Mest sannolikt behöver både ock göras. Andra aktörers kontroll kan bidra men kan inte lösa behoven

VA-verksamhetens möjligheter är begränsade

Den kommunala VA-avgiften får bara finansiera sådan kontroll som har lagstöd och en direkt koppling till VA-verksamheten.¹⁵ Medverkan i SRK får inte ersätta VA-verksamhetens skyldighet att bedriva RK och än mindre för att tillgodose statliga myndigheters behov av SRK-data till vattenförvaltningen när statens budgetmedel inte räcker.

Kommuner och VA-verksamheter som deltar i miljöövervakning av vatten genom SRK gör så där det finns många tillståndspliktiga verksamheter som bidrar, även om RK enligt 26 kap. 19 § miljöbalken ändå måste uppfyllas. Tillståndsvillkor som fångat upp att sökanden avsett att delta i SRK befriar inte verksamhetsutövaren från RK-skyldigheten. Prövningsmyndigheten kan inte bestämma den samordnade kontrollens innehåll och den kan inte genom tillståndsvillkor tvinga en verksamhetsutövare att bli medlem i en förening eller ett nätverk. Tillståndsprövning syftar till att skydda miljön, inte till att tillgodose vattenmyndigheters behov av data.

¹⁴ Avsnitt 10.2.8

¹⁵ Se 30 § vattentjänstlagen och SOU 2005/06:48, sid 92-93

Tabellen nedan sammanfattar vad som gäller.

RECIPIENTKONTROLL OCH SAMORDNAD RECIPIENTKONTROLL		
<i>VA utför recipientkontroll i egen regi av egen verksamhets påverkan på MKN och annan miljö (RK).</i>	<i>VA deltar i samordnad recipientkontroll (SRK) så upplagd att också den egna verksamhetens påverkan på MKN och annan miljö (RK) kan skiljas från andra källors påverkan.</i>	<i>VA deltar i SRK så upplagd att den egna verksamhetens påverkan på MKN och annan miljö inte går att separera från andra källors påverkan. Ingen direkt koppling till VA-verksamheten uppstår.</i>
<i>Tillsynen får ingripa med stöd av miljöbalken</i>	<i>Tillsynen får ingripa i RK-delen med stöd av miljöbalken men inte i SRK-delen</i>	<i>Tillsynen får inte ingripa i SRK-delen men är skyldig att ingripa med stöd av miljöbalken mot frånvaron av RK</i>
VA-verksamheten fullgör kravet på RK i 26 kap. 19 § andra stycket miljöbalken. VA-avgiften enligt vattentjänstlagen får användas för att finansiera kontrollen – även för medverkan i SRK om kostnaden då blir lägre eller inte ökar jämfört med att bara utföra RK i egen regi.		Fullgör <u>inte</u> kravet på RK i 26 kap. 19 § andra stycket miljöbalken. VA-avgiften enligt vattentjänstlagen <u>får inte</u> användas för att finansiera statliga myndigheters, kommunens eller andra verksamhetsutövaras ambitioner, behov eller ansvar för recipientövervakning.
VA-avgiften får användas för att betala tillsynsmyndighetens tillsynsavgift vid ingripande som rör RK men inte för att betala myndighetsarbete som rör SRK.		

Som utredningen påtalar finns det dessutom risk för att RK:s huvudsakliga syfte tappas bort om tyngdpunkten läggs på att övervaka vattenförekomsten som helhet (SRK). Går verksamhetsutövarnas recipientkontroll förlorad¹⁶ försvåras dennes genomförande av åtgärder som ska skydda vattenmiljön. Det tar längre tid att upprätta en ansökan och erhålla tillstånd om sökanden genom nya kostsamma undersökningar i efterhand måste kompensera för bristande RK under tidigare år eller decennier.

Miljömyndigheterna skapar ineffektivitet när de fokuserar på SRK. Utredaren konstaterar att länsstyrelserna försöker påverka SRK så att denna utformas efter deras eget och vattenförvaltningens behov och inte efter verksamhetsutövarnas ansvar.¹⁷ Havs- och vattenmyndigheten bidrar också till detta.

Bra att vägleda men HaV och länsstyrelserna måste följa lagstiftningen

Utredningen lyfter fram det stora behovet av vägledning om miljöövervakningen.¹⁸ Det instämmer Svenskt Vatten i, men vi anser samtidigt att mer och bättre vägledning inte kan kompensera för statliga brister i skyldigheten att övervaka miljön. Som utredningen konstaterar genomför många kommuner och verksamhetsutövare inte ens någon frivillig miljöövervakning. De saknar behov av och anledning till det.

Svenskt Vatten håller med utredningen om att Naturvårdsverket och HaV behöver samordna sin syn på RK och SRK. Utredningen är tydlig med att HaVs definition uttrycker ett önsketänkande baserat på egna behov istället för att vara korrekt.¹⁹ Vi anser att styrningen av HaV och länsstyrelserna och myndigheterna själva måste anpassa sin syn och tillämpning till Naturvårdsverkets rättsligt korrekta tolkning och tillämpning av miljöbalken.

¹⁶ Avsnitt 12.6.1 sidan 414

¹⁷ Avsnitt 12.5.3 sidan 410

¹⁸ Avsnitt 11.4 och 12

¹⁹ Avsnitt 12.7

Svenskt Vatten anser att:

- det är utsiktslöst att frivillig SRK kan bidra med mer än en mindre del av den statliga vattenförvaltningens finansiering och behov av övervakningsdata.
- Regeringen ska ge HaV i uppdrag att samordna sig med Naturvårdsverket och justera sin vägledning så att denna följer lagstiftningen.

Bra förslag att förbättra flödena av data

Svenskt Vatten är positiv till att sådana data som tas fram lokalt av verksamhetsutövare och kommuner i exempelvis vattenvårdsförbundens regi används bättre. Vi instämmer i utredningen förslag till förbättringar.

Det är bra att utredningen uppmärksammat det statliga datavärdsskapens brister och de svårigheter som finns att lämna data till dessa och med att slussa datan vidare.²⁰

Vi understryker vikten av att data som lämnas antingen ska förses med en beskrivning av kvaliteten och hur de tagits fram eller att kvaliteten på data granskas i förväg. Data används för att bedöma hur miljön mår och påverkar vilka åtgärder och investeringar som behövs.

Tveksamt att nu inrätta ett miljöövervakningsråd

Det är en bra tanke att hitta en organisatorisk modell för att bättre kunna styra alla myndigheter och aktörer som är involverade i statens miljöövervakning. Svenskt Vatten anser att detta är behövligt. Ett råd kan vare en möjlighet, men ett råd för all miljöövervakning gör uppdraget mycket omfattande. Som förslaget nu är utformat blir uppdraget för yvigt. Det är heller inte tydligt om rådet är en från Naturvårdsverket självständig myndighet under regeringen med Naturvårdsverket som värmyndighet eller ett råd som stödjer Naturvårdsverket i sitt myndighetsuppdrag.

Grunduppdraget för ett miljöövervakningsråd föreslås ska vara att stödja den strategiska inriktningen, samordningen och arbetet med att tillvarata underlag från miljöövervakningen om tillståndet i miljön. Rådet föreslås att vart fjärde år ge regeringen en strategisk plan för all miljöövervakning, vilket Svenskt Vatten bedömer skulle kunna vara en avgränsad och lämplig uppgift att bistå Naturvårdsverket med.

Mot bakgrund av vad vi framfört ovan om behoven av effektiviseringar och förekommande stora luckor i vattenförvaltningens övervakning och finansiering bör det omfattande behovet av finansiering, styrning och effektivisering och hur detta ska gå till klargöras först. Att bara ta fram en plan som lämnas till regeringen vart fjärde år utan att det finns en grund att bygga genomförandet av planen på kan inte råda bot på rådande brister i styrning och finansiering och databehov. En sådan plan skulle dessutom Naturvårdsverket lika gärna kunna lämna in efter diskussioner i rådet.

Utöver detta föreslår utredningen en lista på uppgifter som rör uppdraget att samordna alla statliga aktörer och alla andra i samhället. Det uppdraget med den listan är Svenskt Vatten tveksam till. En av uppgifterna är att se till att relevanta data från alla statliga myndigheter, kommuner och verksamheter, SRK och RK kan användas för att klarlägga och rapportera tillståndet i miljön. Uppgiften är vällovlig men frågan är vad ett råd kan åstadkomma rent operativt som inte Naturvårdsverket kan åstadkomma.

Efter den listan lämnar betänkandet en ännu längre lista på uppdrag som inleds med orden ansvara för, verka för, ha kontakt med och rapportera till. Listan innehåller ansvarsuppgifter som är lämpliga för myndigheter men inte ett råd till en myndighet.

²⁰ Avsnitten 11.2.3 och 11.8

Svenskt Vatten bedömer att de långa listorna gör uppdraget spretigt och otydligt. Ansvar bör en specifik myndighet ha och inte ett råd. Detsamma gäller uppdraget att ha kontakter med andra länder. Det framgår inte om rådets alla ledamöter ska ha dessa kontakter som kollektiv eller bara den oberoende ordföranden, som i så fall riskerar att utomlands skapa ett felaktigt intryck av att vara myndighetschef, eller om myndigheterna som ledamöterna är anställda hos ska agera var för sig som idag. Att verka för olika behövliga ändamål är uppdrag med alltför luddig innebörd som är varken operativa eller konkreta även om de är vällovliga.

Listan på alla medverkande myndigheter med representation på hög nivå under ledning av en oberoende ordförande ska enligt utredningen senare kompletteras med ännu fler medverkanden. Dessutom föreslås att kommuner och verksamhetsutövare ska involveras. Svenskt Vatten bedömer att listan på medverkande kommer att bli så lång att rådet kommer få svårt att fungera. Vi ser inget skäl till att ordförande måste vara oberoende. Rådet är ingen domstol, myndighet eller beslutsorgan. Behövs ett beslutsorgan bör regeringen vara det. Naturvårdsverkets generaldirektör är bäst lämpad för ordföranderollen.

Svenskt Vatten anser att:

- det är tveksamt att nu inrätta ett miljöövervakningsråd vid Naturvårdsverket innan uppdraget gjorts tydligare.
- havs- och vattenförvaltningens styrning, finansieringsbehov och möjligheter till effektiviseringar och förändringar bör utredas först. Ett råd för nuvarande inriktning och omfattning på miljöövervakningen utan finansiering och styrning men bemannat med befintliga utförare riskerar att konservera förekommande brister istället för att lösa dessa
- när rådet inrättas bör uppdraget vara tydligt, betydligt bättre avgränsat och operativt och bestå av en mindre kärna av ledamöter.

Klimatförändringarna måste övervakas bättre

Klimatförändringar i form av temperaturökningar och förändrade nederbördsmonster påverkar sjöar och vattendrag. Utredningen lyfter fram klimatförändringar som ett exempel på område där det är svårt att hitta samlade analyser och resultat.²¹ Miljöövervakning av klimatförändringar nämns som exempel på områden där det är svårt att hitta samlade resultat och analyser av miljöövervakningen.

Svenskt Vatten bedömer att övervakningen av de s.k. referenssjöarna som anses ska vara opåverkade av människan bör ses över mot bakgrund av forskning om ekosystemtjänster, effektbaserade metoder m.m. Det måste säkerställas att övervakningen av hur klimatet påverkar miljön är långsiktigt relevant.

För Sveriges kommunala dricksvattenproducenter är det särskilt angeläget att staten har en övervakning som är väl anpassad till pågående klimatförändringar.

Svenskt Vatten anser att:

- det är mycket angeläget att statens övervakning av hur pågående klimatförändringar påverkar vattenmiljön ses över och är långsiktigt relevant.

²¹ Avsnitt 10.2.7

Dricksvatten är ett livsmedel och en spridningsväg för kemiska ämnen

Inom miljöövervakningens delprogram om livsmedel görs beräkningar av människors intag av miljögifter via livsmedel. Dessa beräkningar baseras på data från Livsmedelsverkets matkorgsundersökning.

Utredningen konstaterar samtidigt att kemikalier i livsmedel och dricksvatten, farliga ämnen i varor och produkter samt barns och ungdomars exponering för farliga ämnen är stora utmaningar för att uppnå miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö*. Mat anges vara den största exponeringskällan för många ämnen.

Svenskt Vatten påtalar att dricksvatten är ett livsmedel som faller utanför Livsmedelsverkets matkorgsundersökningar. Metoden missar exempelvis människors exponering för PFOS.